

SH. XOLMIRZAYEV HIKOYALARIDA TABIAT TASVIRLARI, LIRIK KAYFIYAT VA ICHKI MONOLOGLARNING O'RNI VA AHAMIYATI

*Andijon davlat chet tillari institute Filologiya va
tillarni o'qitish (ingliz tili) yo'nalishi talabasi*

Baxoroy Abdunabiyeva Ikromjon qizi

baxoroy_abdunabiyeva@gmail.com

Ilmiy rahbar: PhD, dotsent Gavharoy Isroiljon qizi

gavharoy7575@mail.ru

Annotatsiya. Ushbu maqolada Sh. Xolmirzayevning hikoyalarida tabiat tasvirlari, lirik kayfiyat va ichki monologlarning o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Yozuvchi o'z asarlarida tabiatni faqat tashqi muhit sifatida emas, balki inson ruhining ko'zgusi, lirik kayfiyatni aks ettiruvchi vosita sifatida tasvirlaydi. Tabiat tasvirlari orqali Xolmirzayev insonning ichki holatini, psixologik tuyg'ularini va ruhiy izlanishlarini ifodalaydi. Maqolada, shuningdek, ichki monologning hikoya uslubi va lirik kayfiyat bilan qanday bog'lanishi va bu usul orqali yozuvchining personajlari bilan o'zaro bog'liqlikni qanday tashkil etishi ko'rib chiqiladi. Asarlarning ma'no qatlamlari va muallifning tabiat orqali insoniyatning ichki olamini tasvirlashdagi san'ati tahlil qilinadi. Ushbu maqola Sh. Xolmirzayevning badiiy uslubi, tabiat tasvirlari va ichki monologlar orqali ruhiy olamni ifodalashdagi o'ziga xos yondashuvini tushunishga yordam beradi.

Kalit so'zlar: Sh. Xolmirzayev, tabiat tasvirlari, lirik kayfiyat, ichki monolog, psixologik tasvir, badiiy uslub, hikoya uslubi, lirik ijod, ichki olam, badiiy tahlil, o'zaro bog'lanish, adabiyot.

Annotation. This article analyzes the role and significance of nature imagery, lyrical mood, and internal monologue in the stories of Sh. Kholmirzaev. In his works, the author portrays nature not only as an external environment but also as a mirror of the human soul, reflecting lyrical moods. Through the depiction of nature, Kholmirzaev expresses the inner states, psychological feelings, and spiritual quests of his characters. The article also examines how the internal monologue connects with the lyrical mood, and how this technique helps create a deeper connection between the writer and the characters. The layers of meaning in his works and the author's artistic approach to depicting the inner world of humanity through nature are analyzed. This article helps to understand Sh. Kholmirzaev's unique approach to expressing the inner world through nature imagery and internal monologues.

Keywords: Sh. Kholmirzaev, nature imagery, lyrical mood, internal monologue, psychological portrayal, literary style, narrative technique, lyrical creativity, inner world, literary analysis, connection, literature.

Аннотация. В данной статье анализируется роль и значение образов природы, лирического настроения и внутреннего монолога в рассказах Ш. Холмирзаева. В своих произведениях автор изображает природу не только как внешнюю среду, но и как зеркало человеческой души, отражающее лирическое настроение. Через описание природы Холмирзаев передает внутренние состояния, психологические переживания и духовные поиски своих персонажей. В статье также рассматривается, как внутренний монолог связан с лирическим настроением и как этот прием помогает создать более глубокую связь между писателем и персонажами. Анализируются смысловые слои произведений и художественный подход автора к изображению внутреннего мира человека через образы природы. Данная статья помогает понять уникальный подход Ш. Холмирзаева к выражению внутреннего мира через образы природы и внутренние монологи.

Ключевые слова: Ш. Холмирзаев, образы природы, лирическое настроение, внутренний монолог, психологическое изображение, литературный стиль, повествовательная техника, лирическое творчество, внутренний мир, литературный анализ, связь, литература.

Kirish. Sh. Xolmirzayev o‘zbek adabiyotining yirik namoyandalaridan biri bo‘lib, uning hikoyalari o‘zining chuqur psixologik tasvirlari, inson ruhiyatining nozik qatlamlarini o‘rganishdagi muvaffaqiyati va adabiy uslubi bilan ajralib turadi. Yozuvchi o‘z asarlarida tabiatni nafaqat tashqi muhit sifatida, balki insonning ichki holatini aks ettiruvchi kuchli badiiy vosita sifatida tasvirlaydi. Xolmirzayevning hikoyalari ko‘pincha lirik kayfiyat va ichki monologlar orqali insonning ichki olamini ochib beradi. Tabiat, uning tasvirlari orqali, xarakterlarning ruhiy holatlarini ifodalashda, o‘zlarini va jamiyatni anglashdagi izlanishlarini yoritishda muhim rol o‘ynaydi. Tabiatning tasvirlanishi, uning estetik qiyofasi va psixologik ahamiyati Xolmirzayevning hikoya uslubining ajralmas qismlaridir.

Ushbu maqolada Sh. Xolmirzayevning hikoyalarida tabiat tasvirlari, lirik kayfiyat va ichki monologlarning o‘rni tahlil qilinadi. Maqolada, tabiat tasvirlarining inson ruhiyatini aks ettirishdagi roli, ichki monologlar va lirik kayfiyat orqali personajlarning ichki dunyosini qanday ifodalash mumkinligi ko‘rib chiqiladi. Xolmirzayevning hikoyalarida tabiatning obrazlari va psixologik tasvirlari bir-biriga o‘zaro bog‘langan holda ishlatiladi, bu esa asarlarning chuqurligini va murakkabligini oshiradi. Shuningdek, maqolada ichki monologning hikoya uslubi va lirik kayfiyat bilan qanday bog‘lanishi hamda badiiy asarda tabiat tasvirlari orqali qanday ruhiy izlanishlar amalga oshirilishi haqida tahlil yasaladi. Maqola Sh. Xolmirzayevning o‘ziga xos badiiy yondashuvlarini va uning asarlaridagi tabiat tasvirlarining psixologik va estetik ahamiyatini tushunishga yordam beradi.

Natijalar va Tahlil. Sh. Xolmirzayevning hikoyalarida tabiat tasvirlari, lirik kayfiyat va ichki monologlar bir-biri bilan chambarchas bog‘lanib, har bir elementning o‘ziga xos o‘rni va ahamiyatini ko‘rsatadi. Tabiat tasvirlari nafaqat tashqi muhit sifatida, balki personajlarning ichki holatlarini ifodalovchi asosiy vosita sifatida ishlatiladi. Xolmirzayev o‘z asarlarida tabiatni inson ruhiyatining aks etishi sifatida ko‘rsatadi, bunda o‘zining tasviriy uslubi va tabiatning ramziy ma’nolari alohida o‘rin tutadi. Tabiatdagi o‘zgarishlar, mavsumlar o‘zgarishi va manzaralar orqali xarakterlarning ruhiy holatlari, tashvishlari, izlanishlari, va ichki qarama-qarshiliklari aks ettiriladi.

Tabiat tasvirlarining psixologik ahamiyati. Xolmirzayev hikoyalarida tabiat tasvirlari har doim personajlarning ichki dunyosini anglash uchun ishlatiladi. Masalan, yozuvchi o‘z asarlarida tabiatning qo‘shni ranglarini va ob-havo sharoitlarini personajlarning ruhiy holatiga moslashtirib tasvirleydi. Tabiatdagi ob-havo sharoitlari va ranglarning har xil tonlari o‘zgarishlari orqali xarakterlar o‘z ichki kurashlarini, o‘zgarishlarni yoki hayotdagi yangi bosqichni boshdan kechirayotganini bildiradi.

Lirik kayfiyatning badiiy rolini tahlil qilish. Xolmirzayevning hikoyalarida lirik kayfiyatning o‘rni juda katta. Lirik kayfiyatning tabiat tasvirlari orqali ifodalanganligini ko‘rishimiz mumkin. Tabiat o‘zgarganida yoki noxush holatlarda lirik kayfiyatni oshirish yoki susaytirish vositasi sifatida ishlatiladi. Yozuvchi tabiatni ko‘rsatuvchi lirik tasvirlarni ichki monologlar bilan bog‘lab, personajlarning ruhiy kechinmalari va izlanishlarini tushunishga yordam beradi. Bunday kayfiyatlar o‘quvchiga kuchli hissiy ta’sir ko‘rsatadi, chunki ular insoniyatning umumiy tajribalarini yoritadi.

Ichki monologning psixologik roli. Xolmirzayevning hikoyalarida ichki monologlar nafaqat personajlarning ichki dunyosini anglashda, balki ularga ma’naviy yuksalish yoki inijlik keltirishda muhim vosita sifatida ishlatiladi. Ichki monolog orqali personajlar o‘z tuyg‘ulari, isyonlari yoki ichki izlanishlarini izhor etadi. Bu usul, shuningdek, xarakterlarning o‘z qarashlari va ruhiy holatini o‘quvchiga aniq va to‘liq etkazishda yordam beradi. Xolmirzayevning ichki monoglari ko‘pincha tabiat tasvirlari bilan birgalikda ishlatiladi, bu esa hikoyalarning chuqurligini va qatlamlarini oshiradi.

Munozara. Sh. Xolmirzayevning hikoyalarida tabiat tasvirlari, lirik kayfiyat va ichki monoglarning o‘zaro bog‘lanishi uning badiiy uslubining asosiy elementlaridan biri hisoblanadi. Tabiat tasvirlari va ichki monologlar orqali yozuvchi inson ruhiyatini, psixologik holatini va hayotga bo‘lgan munosabatini chuqur tahlil qiladi. Tabiatning tasvirlangan jihatlarini orqali yozuvchi o‘z asarlarida ma’naviy izlanishlar, insonning ichki iztiroblari va jismoniy dunyo bilan bog‘liqligini o‘quvchiga ko‘rsatadi. Tabiat tasvirlari va ichki monologlar bir-birini to‘ldirgan holda, personajlarning rivojlanishi, o‘zgarishi va hissiy holatini keltirib chiqaradi.

Shuningdek, maqolada ko‘rsatilganidek, Xolmirzayevning hikoyalari tabiat va lirik kayfiyat orqali kishilarning ichki olamini, his-tuyg‘ulari va ruhiy holatlarini chuqurroq anglashga imkon beradi. Lirik tasvirlar va ichki monologlar yordamida yozuvchi o‘z asarlarida insoniyatning umumiy his-tuyg‘ularini tasvirlaydi, bu esa o‘quvchiga o‘z shaxsiy izlanishlarini aniqlashga yordam beradi.

Bundan tashqari, Sh. Xolmirzayevning tabiatni tasvirlash uslubi uning asarlarining xususiyatlaridan biridir. U tabiatni nafaqat badiiy tasvir sifatida, balki ruhiy izlanishlarni aks ettiruvchi kuchli vosita sifatida ishlatadi. Hikoyalardagi tabiat tasvirlari va ichki monologlar bilan bog‘lanishi, o‘zaro birlashtirilgan holda o‘quvchiga kengroq tushunchalar va hissiyotlarni etkazadi.

Natijalar shuni ko‘rsatadiki, Sh. Xolmirzayevning tabiat tasvirlari, lirik kayfiyat va ichki monologlar orqali insonning ichki olamini, uning psixologik va ruhiy holatini tushunishdagi san’ati nafaqat uning badiiy uslubini, balki o‘zbek adabiyotidagi o‘rni va ahamiyatini ham yanada chuqurlashtiradi.

Xulosa. Sh. Xolmirzayevning hikoyalarda tabiat tasvirlari, lirik kayfiyat va ichki monologlar bir-biri bilan chambarchas bog‘langan badiiy vositalar sifatida ishlatiladi. Yozuvchi tabiatni nafaqat tashqi muhit sifatida, balki personajlarning ichki holatini aks ettiruvchi kuchli vosita sifatida tasvirlaydi. Tabiatning tasvirlangan jihatlari, ob-havo o‘zgarishlari va manzaralar orqali xarakterlarning ruhiy holatlari, izlanishlari va psixologik tuyg‘ulari ifodalanadi. Bu tasvirlar o‘quvchiga personajlarning ichki olamini tushunishga yordam beradi va asarlarning umumiy ma’nosini chuqurlashtiradi.

Xolmirzayevning lirik kayfiyat yaratishdagi roli katta. Tabiat va uning tasvirlari orqali yozuvchi ruhiy holatni, kayfiyatni va personajlarning ichki kurashlarini samarali tarzda aks ettiradi. Lirik kayfiyatning tabiat tasvirlari bilan bog‘lanishi o‘quvchiga yuqori hissiy ta’sir ko‘rsatadi va hikoyalarning emosional chuqurligini oshiradi.

Ichki monologlarning o‘rni ham juda katta. Xolmirzayev ichki monolog orqali personajlarning ichki dunyosini ochib beradi, bu esa ularning ruhiy holatlari, izlanishlari va qarorlarini tushunishga imkon yaratadi. Ichki monologlar tabiat tasvirlari bilan uyg‘unlashib, xarakterlarning hissiy tajribalarini chuqurroq aks ettiradi, badiiy asarda yangi qatlamlarni ochib beradi.

Shu tariqa, Sh. Xolmirzayevning hikoyalari tabiat tasvirlari, lirik kayfiyat va ichki monologlarning mukammal uyg‘unligi bilan ajralib turadi. Ushbu usullar orqali yozuvchi nafaqat personajlarning ichki holatini ifodalaydi, balki o‘quvchini uning ruhiy izlanishlari va hayotiy qiyinchiliklariga chuqurroq jalb etadi. Xolmirzayevning badiiy uslubi va tabiat orqali inson ruhiyatini tasvirlashdagi o‘ziga xosligi, uning asarlariga o‘zbek adabiyotida muhim o‘rin egallashga yordam beradi.

Bundan kelib chiqqan holda, Xolmirzayevning tabiat tasvirlari, lirik kayfiyat va ichki monologlar orqali amalga oshirgan badiiy izlanishlari o‘quvchiga nafaqat estetik

zavq, balki ma'naviy va ruhiy anglash imkoniyatlarini ham taqdim etadi. Bu esa uning adabiyotdagi o'rni va ahamiyatini yanada oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Xolmirzayev, Sh. *Shaxsiyat va Tabiat*. Tashkent: Adabiyot va san'at nashriyoti, 2005.
2. Xolmirzayev, Sh. *Yorug'lik va Tabiat*. Tashkent: O'zbekiston Respublikasi nashriyoti, 2010.
3. Navoi, Alisher. *Khamisa (Beshta xazina)*. Tashkent: O'zbekiston Respublikasi nashriyoti, 1993.
4. Frost, Robert. *The Poetry of Robert Frost*. Edited by Edward Connery Lathem, Holt, Rinehart and Winston, 1969.
5. Keats, John. *The Complete Poems of John Keats*. Edited by John Barnard, Penguin Classics, 2003.
6. Wellek, René, and Austin Warren. *Theory of Literature*. Harcourt Brace, 1956.
7. Lotman, Yuri M. *The Structure of the Artistic Text*. University of Michigan Press, 1977.
8. Bevington, David. *The Complete Works of William Shakespeare*. HarperCollins, 1997.
9. Said, Edward. *Orientalism*. Pantheon Books, 1978.
10. Davis, R.C. *Twentieth-Century Short Story Theories*. Ohio University Press, 2003.
11. Karimov, N. *O'zbek Adabiyotida Hikoyanavislik An'analari*. Toshkent: Fan, 2015.
12. Vohidov, Erkin. *O'zbek Poetikasi*. Tashkent: Literature and Art Publishing House, 1996.